

ПРОГРАМА

ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗА ПРИБЩАВАНЕ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ /2016 - 2020/

**Утвърдена със Заповед № 649 от 14.09.2018 г. на Директора на ОУ
„Христо Ботев“ гр. Мъглиж**

Програма за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи

I. УВОД

Настоящата програма цели да начертае целите и задачите на работа с деца и ученици от ОУ „Христо Ботев“ гр. Мъглиж и урежда взаимоотношенията между институциите, във връзка с предоставянето на приобщаващо образование. Всяко дете има право на достъп до образование независимо от етническия му произход, наличието на увреждане или икономическото положение на семейството му и това право е залегнало в Конвенцията на ООН за правата на детето. Процесът на приобщаване се състои в търсене на ресурсите на всяко дете за активното му участие в училищната общност.

Програмата е изготвена в съответствие: Закон за предучилищното и училищното образование; Наредба за приобщаващо образование; Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства; Национална стратегия на Р. България за интегриране на ромите (2012 – 2020 г.); Национална стратегия на Р. България за интегриране на ромите (2012 – 2020 г.); Конвенция за борба срещу дискриминацията в областта на образованието. Закон за защита от дискриминация в изпълнение на държавната политика за предоставяне на равни възможности на всички българските граждани и за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи:

Програмата включва редът и начините за оказване на обща и допълнителна подкрепа на всички деца и ученици, които имат необходимост от такива в ОУ „Хр.Ботев““ съобразно техните лични интереси, потребности и нужди.

Уязвими групи в училището са деца и ученици, диагностицирани със специални образователни потребности и деца от различни етнически групи и такива с други идентифицирани нужди.

1. ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ

ОУ „Христо Ботев“ гр. Мъглиж осигурява подкрепа за личностно развитие на децата и учениците съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги – Чл. 174. от ЗПУО.

На децата и учениците от ОУ „Хр.Ботев“ се предоставя подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им – Чл. 176. (1) от ЗПУО. Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и на всеки ученик. За реализиране на общата и допълнителната подкрепа в работят психолог или педагогически съветник, логопед, социален работник и ресурсни учители. **Подкрепата за личностно развитие е обща и допълнителна.** Общата и допълнителната подкрепа се осигуряват там, където са детето и ученикът – в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие – Чл. 177. (1) от ЗПУО.

2.1 Обща подкрепа

За организиране на подкрепата на личностното развитие в ОУ „Христо Ботев“ се избира **координатор**, който изпълнява функциите си съобразно Наредбата за приобщаващото образование. Координаторът има следните функции:

1. разпознава потребността от предоставянето на обща и/или допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете или ученик въз основа на наблюденията и анализите на учителите в групата в детската градина/класните ръководители и на учителите, които преподават на ученика, въз основа на документите на децата и учениците, включително от изследвания и консултации при наличие на такива, и въз основа на събраните данни за развитието на децата и учениците, и/или по инициатива на родителя/представителя на детето/лицето, което полага грижи за детето;
2. предлага на директора да утвърди съставите на екипите за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в случай на потребност от предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие;
3. координира извършването на оценката на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности, в риск, с изяви дарби и с хронични заболявания от екипите за подкрепа за личностно развитие;
4. предлага на директора да утвърди списък на децата и учениците, на които ще се предоставя допълнителна подкрепа за личностно развитие въз основа на извършената оценка на индивидуалните им потребности от екипите за подкрепа за личностно развитие;
5. координира предоставянето на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците съвместно с педагогическите специалисти в детската градина или училището;
6. предлага на директора в случай на необходимост да осигури допълнителни специалисти като организира и координира осигуряването им в зависимост от индивидуалните потребности на детето или ученика от регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, Държавния логопедичен център, център за подкрепа на личностното развитие, включително център за специална образователна подкрепа, специално училище за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания и/или от доставчици на социални услуги в общността, получили лиценз за предоставяне на социални услуги за деца по реда на Закона за закрила на детето;
7. координира работата с родителя/представителя на детето/лицето, което полага грижи за детето, включително по отношение включването му в работата на екипа за подкрепа за личностно развитие на детето или ученика;
8. координира работата и взаимодействието на всички екипи за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в детската градина или училището;
9. съхранява документите на всяко дете или ученик, за което е формиран и работи екип за подкрепа за личностно развитие;
10. координира връзката с детските градини и с групите за задължително предучилищно образование в училищата и при необходимост предлага на директора да изиска служебно информацията и документите, отнасящи се до допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата, при наличие на такива;
11. координира работата с институциите в системата на предучилищното и училищното образование и с други институции и организации, работещи с деца, по отношение предоставянето на обща и/или допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете или ученик;

12. координира предоставянето на методическа подкрепа от регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, от Държавния логопедичен център, от център за специална образователна подкрепа и съдейства за провеждането на различни форми на обучение на педагогическите специалисти в детската градина или училището;
13. организира и координира дейности и събития в детската градина или училището за децата и учениците, за училищната и за родителската общност, насочени към промяна на нагласите и приемане на различието, както и към изява на дарбите на децата и учениците;
14. след приключване на втория учебен срок на съответната учебна година изготвя и предоставя на педагогическия съвет обобщен доклад-анализ за състоянието на процеса на приобщаващото образование в детската градина или училището. Докладът се предоставя и на началника на съответното регионално управление на образованието.

Общата подкрепа в ОУ „Христо Ботев“ се осъществява от екип, ръководен от координатора, насочена е към развитие на потенциала на всяко дете и ученик. Тя включва:

1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на този закон;
3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език;
4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
5. консултации по учебни предмети;
6. кариерно ориентиране на учениците;
7. занимания по интереси;
8. библиотечно-информационно обслужване;
9. грижа за здравето;
10. поощряване с морални и материални награди;
11. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
12. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
13. логопедична работа. /Чл. 178/

Заниманията по интереси се организират от ОУ „Христо Ботев“ и се провеждат в сградата на училището или на спортната площадка в двора на училището. В ОУ „Христо Ботев“ функционира училищна библиотека, ръководена от г-н Емил Янчев, която чрез осъществяване на различни дейности представлява част от общата подкрепа на децата и учениците. Описаните в ПДУ морални и материални награди също са част от предоставяната от училището ни обща подкрепа.

2.2. Допълнителна подкрепа за личностно развитие

Чл. 187. (1) от ЗПУО. Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва: работа с дете и ученик по конкретен случай; психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания; осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти; предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания; ресурсно подпомагане. Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и

ученици: със специални образователни потребности; в риск; с изявени дарби; с хронични заболявания. Видът и формите на обучение, както и конкретните дейности за допълнителната подкрепа за личностно развитие се определят с план за подкрепа на детето или ученика. Планът за подкрепа за децата и учениците по ал. 2, т. 1 определя и часовете за ресурсно подпомагане.

Допълнителната подкрепа се осъществява въз основа на направена оценка на индивидуалните способности на определено дете или ученик от ОУ „Христо Ботев“. Оценката на способностите се извършва от специално назначен екип от специалисти, съобразно необходимостта на детето и след това се потвърждава от Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование. Учениците, за които може да се поиска оценка на способностите са от следните уязвими групи: деца със специални образователни потребности – в началото на учебната година. Допълнителната подкрепа включва: работа с дете или ученик по конкретен случай, ресурсно подпомагане.

Екипът за подкрепа за личностно развитие се създава със заповед на директора за определено дете или ученик по чл. 187, ал. 2. В състава на екипа за подкрепа за личностно развитие задължително се включва психолог или логопед. В екипа може да се включват и други специалисти, както и представители на органите за закрила на детето и на органите за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. Екипът за подкрепа за личностно развитие работи съвместно с родителите, а при необходимост и с регионалните центрове за подкрепа за процеса на приобщаващото образование и/или с центрoвете за подкрепа за личностно развитие.

Екипът за подкрепа за личностно развитие – Чл. 189:

1. идентифицира силните страни на детето или ученика, затрудненията, свързани с развитието, обучението и поведението му, както и причините за тяхното възникване;
2. извършва оценка на индивидуалните потребности на детето или ученика;
3. изготвя и реализира план за подкрепа;
4. извършва наблюдение и оценка за развитие на всеки конкретен случай;
5. изпълнява и други функции, предвидени в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

Допълнителната подкрепа се реализира чрез план за действие за всяко конкретно дете. Родителите задължително се включват в плана за действие като активни участници в дейностите. Ако Регионалният център препоръча допълнителна подкрепа, но родителите откажат, ОУ „Христо Ботев“ уведомява отдел „Закрила на детето“ към ДСП по местоживее на детето с цел социалните служби да окажат съдействие и ако се налага помощ на родителите за осъзнаване на нуждите на детето.

При наличие на три и повече деца/ученици в паралелка се осигурява помощник-учител за подпомагане работата на учителите. Задълженията на помощник-учителите са разписани в Наредбата за приобщаващото образование.

При необходимост се изработва индивидуална учебна програма по съответните учебни предмети с цел по-лесното възприемане от ученика, а също се така се изготвя и индивидуален учебен план или учебен план за обучение в комбинирана форма на обучение. За ученици с изявени дарби също се изработва индивидуален учебен план.

Обучението на деца и ученици със специални образователни потребности задължително се подпомага от ресурсен учител, съобразно потребността на детето и ученика – Чл. 193.

III. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ПРОГРАМАТА

Дейности	Срок	Отговорник	Забележка
Идентифициране на ученици, които имат необходимост от обща подкрепа	постоянен	Психолог, Рес.учител	
Екипна работа на учителите от даден клас	постоянен	класни ръководител, учители	при необходимост
Определяне на координатор на екипа за оказване на подкрепа	до 01.10.	директор	
Награждаване на ученици	текущ	директор	при и по определен повод за поощрение
Представяне на дейности по интереси в училището	15.09	учители в ПИГ	
Представяне на дейностите по интереси на ОДК	15.10	представители на центровете	при проявен интерес от страна на центровете
Идентифициране на ученици със СОП	целогодишно	класни ръководител, учители, логопед, ресурсен учител	
Оценка на потребности на	целогодишно	ресурсен учител и	не по-късно от 3 месеца след

ученици със СОП		екип	идентифициране на нуждата
Логопедична терапия, рехабилитация и консултации	целогодишно	логопед	
Психологическа подкрепа, психосоциална рехабилитация и консултации	целогодишно	психолог	
Превантивни мерки за недопускане отпадане от училище	целогодишно	директор, учители, психолог	
Организиране и провеждане на "Училище за родители"	01.03.	директор, екип	при желание от родителите
Стимулиране участието на деца с изяви дарби в състезания и олимпиади	целогодишно	учители	
Стимулиране участието на деца и ученици от различни етнически групи в състезания и олимпиади	целогодишно	учители	
Обучение на педагогически специалисти за работа в	по график, заложен в плана за	директор, председатели на МО	

1. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Участие на всички заинтересовани страни в процеса на образователната интеграция.

Успешно интегрирани деца и ученици в мултикултурна образователна среда.

Повишен дял на учениците от етническите малцинства, завършили основно образование

Придобити знания, умения и компетентности за работа в мултикултурна образователна среда в подготовката на педагогическите специалисти.

Осъществена квалификация на педагогически специалисти за работа в мултикултурна образователна среда.

Индикатори за резултат

- дял от децата, подлежащи на задължително образование (от 7 до 15 години), обхванати в училище – по класове или по етапи;

- дял на отпадналите от училище за една учебна година;

- дял на завършилите основно образование ученици от етническите малцинства, продължили обучението си в гимназиален етап през същата календарна година.

- дял на учителите, преминали обучение за работа в мултикултурна образователна среда;

1. Заключение

В ОУ „Христо Ботев“ се обучават ученици от град Мъглиж, които са основно от ромската етническа група – 96% от учениците. Училището притежава значителен опит в работата и интеграцията на различни етноси в мултиетническа и мултикултурна среда. Участвали сме в изпълнение на проекти: „Твоят час“, „С грижа за всеки ученик“

Различният етнически състав често поражда проблеми, затруднява се общуването, образователния процес, интеграцията и социализацията на учениците. Недоброто владение на българския език затруднява качеството на учебния процес и занижава резултатите му, затруднява комуникацията между самите ученици. Семейната среда често е пречка за процеса на образователна интеграция. Много от родителите не владеят добре български език и не възприемат образованието като ценност. Всички тези условия ни карат да търсим начини за създаване на форми, чрез които учениците да преодолеят изоставането си и да усвоят добри модели за общуване и култура на поведение. Комплексните дейности по програмата ще допринесат за преодоляване на различията, осигуряване на равен достъп, успешна социализация и мотивация на ученици и родители за участие в образователния процес.

Всички участници в дейностите по програмата са поставени пред равни възможности за участие и реализация. Всяка една от дейностите е фокусирана върху изграждане на среда, която да утвърждава принципа на равните възможности и липсата на

дискриминация по отношение на пол, възраст, религиозни убеждения, физически увреждания и др. Дейностите по програмата дават възможност за равно третиране и равни възможности на всички участници, учители, партньори, независимо от пол, раса, религиозна принадлежност, възраст, увреждания, сексуална ориентация и пр.

Устойчивостта на програмата ще се измерва чрез осигуряване на трайно и дългосрочно въздействие на постигнатите резултати. Институционална устойчивост:

1. Придобитият опит по време на изпълнение на дейностите по програмата ще бъде използван в бъдещи извънкласни дейности за учениците.
2. Изработеният практически модел ще ни помага и в бъдеще да решаваме конкретни проблеми сред учениците за насочване и ориентиране на професионалния им път, за решаване на ключови въпроси в съвместната дейност и изчистване на някои пропуски при обучението им и бъдещата им професионална, социална и творческа реализация.
3. Натрупаните и документирани знания за бит, традиции, обичаи, празници, песни и танци ще бъдат основа за инкорпорирането им в училищната програма.

Ефекти по отношение на целевите групи:

1. Успешното реализиране на програмата ще даде възможност за приобщаване на учениците от етническите малцинствени групи към обществото и те ще могат да развият умения, знания и самочувствие за бъдеща социална, творческа и професионална реализация.
  2. Предоставянето на равен достъп до образование ще засили мотивацията за включване в образователния процес.
  3. Учениците с различна етническа принадлежност ще имат възможност да участват в общи дейности. Програмата осигурява контакти, приемственост, приятелство и взаимопомощ между учениците.
  4. Повишената информираност на родителите и придобитите нови знания ще им даде стимул да подкрепят и насърчават своите деца, ще ги превърне в активни партньори в училищния живот и образователния процес.
- Програмата се актуализира в началото на всяка учебна година и в случаи на значителни промени в организацията на работа в училището или на нормативните актове за основно образование.
  - С програмата са запознати всички членове на колектив .

Програмата е приета на Педагогически съвет с Протокол № 13 от 14.09.2018 година.